

(теплого, радіочастотного, оптичного); механічного ультразвукового діапазона; різного роду фізических ефектів: ефекта Доплера, ядерного магнітного резонанса, перфузійних ефектів (сцинтиграфія) і тому подібне. Такі трансформації обумовили значительний ріст арсеналу радіологічних методів, а появлення комп'ютерів і томографії коренним образом змінило підходи к візуалізації медических зображеній.

Ключевые слова: фізико-техніческіе основи лучевої діагностики; лучева діагностика; професіональна компетентність врача; учесний процес в медическом університете; лучева терапія, радіологія.

BELOUS I. V. A historical analysis of becoming and transformations of maintenance of educational discipline is "Radiology. Radial diagnostics and radial therapy".

Work is sanctified to the problem to research of transformations of maintenance of educational discipline "Radiology. Radial diagnostics and radial therapy" are in a historical aspect. The analysis of on-line tutorials is conducted on discipline from the moment of her becoming to present time. Конструктивне is educed common in структуризації of maintenance during all centenary history. The basic trends of transformations are set: the use except only x-ray photography other types of radiation: electromagnetic different ranges (thermal, radio frequency, optical); mechanical ultrasonic range; different sort of physical effects: effect of Doppler, NMR, perfunic effects and others like that. Such transformations stipulated the considerable height of arsenal of radiological methods, and appearance of computers and tomography radically changed going near visualization of medical images.

Keywords: physics technical bases of radial diagnostics; radial diagnostics; professional competence of doctor; an educational process is in a medical university; radial therapy, radiology.

УДК 378.373.091.12.011.3-51(477):37.0(4)

Бойко М. М.

УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ В КОНТЕКСТІ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ВИМІРУ ВИЩОЇ ОСВІТИ

В статті розкрито вимоги міжнародних стандартів серії ISO, Стандартів та рекомендацій щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти (ESG), основні принципи моделей European Foundation for Quality Management (EFQM) та Total Quality Management (TQM), окреслено їх роль у розвитку національних та інституційних систем забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти (EHEA). Виокремлено основні вимоги і напрями забезпечення якості освіти та механізми їх реалізації в сучасних українських ЗВО. Охарактеризовано критерії та показники якості освіти, доведено, що побудова системи управління якістю освіти на основі стандартів сприяє підвищенню якості освітнього процесу, забезпечує постійний перегляд освітніх програм, допомагає своєчасно і систематично виявляти проблеми в процесі підготовки фахівців та знаходити шляхи їх вирішення. Наведено приклад реалізації стандартів ESG у системі внутрішнього забезпечення якості Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка.

Ключові слова: вища освіта, освітня діяльність, управління якістю, заклади вищої освіти, європейські стандарти якості, підготовка, майбутній фахівець, освітні послуги.

Світова практика у сфері вищої засвідчує, що для забезпечення високої

якості освітніх послуг потрібні нові організаційні, наукові та методичні підходи формування конкурентноспроможного випускника на ринку праці. Для реалізації цієї мети, кожен заклад вищої освіти має побудувати ефективну систему управління якістю підготовки майбутніх фахівців, яка відповідає сучасним вимогам, потребам роботодавців та суспільства загалом. Забезпечення якості освіти є однією з головних умов довіри, мобільності, мотивації студентів, сумісності й привабливості європейської вищої освіти. Передумовами впровадження у діяльність закладів вищої освіти (надалі ЗВО) міжнародних стандартів є глобалізація світових ринків, приєднання України до Болонського процесу, загострення конкуренції серед ЗВО на внутрішньому ринку освітніх послуг. Використання системи управління якістю (СУЯ) в усіх сферах виробництва та надання послуг є головним пріоритетом розвитку вищої освіти в умовах євроінтеграційних процесів. Європейське співтовариство вже має напрацювання і практичні досягнення, виробило набір норм та правил уніфікованої діяльності в напрямі забезпечення якості вищої освіти, які для України становлять безумовний інтерес, з огляду на вирішення завдання підвищення якості надання освітніх послуг у системі вищої освіти. Особливу актуальність представляє створення СУЯ у ЗВО, яка базується на міжнародних стандартах ISO серії 9000 та “Стандартах та директивах ENQA”. Однією з суттєвих перешкод на шляху широкого впровадження систем управління якістю освіти у ЗВО є недостатня кількість теоретичних та практичних розробок у цій сфері. Як результат, на відміну від зарубіжної практики, де впровадження систем управління якістю у є досить поширеним явищем, в Україні сучасні ЗВО починають займатись вирішенням цієї проблеми.

Метою статті є проаналізувати особливості та вимоги стандартів серії ISO 9000, Європейських стандартів щодо забезпечення якості вищої освіти, окреслити шляхи їх реалізації в сучасних ЗВО, охарактеризувати критерії та показники внутрішнього забезпечення якості університетської освіти.

Проблемі управління якістю освіти на різних рівнях організації цього процесу присвячено праці М. Альберта, М. Вебера, М. Вудкока, М. Мескона, С. Паркінсона, Т. Пітерса, Ф. Тейлора, П. Уотермана, А. Файоля, М. Хедоурі, Л. Якоккі та інших авторів. Управління якістю вищої освіти висвітлено в наукових розвідках Г. Володіної, Д. Демідова, Н. Лисенко, В. Лясковського, Є. Політова, Г. Радзивілової, В. Радченко, Є. Яковлева. Аналіз науково-педагогічної літератури засвідчив, що проблему забезпечення якості освіти, стратегії розвитку та управління нею у своїх наукових працях досліджують Т. Фініков, В. Терещук, Г. Калінічева, О. Гринькевич, О. Калініна, Л. Петриченко, А. Харківська, В. Радченко, Г. Терещук, та ін. Над проблемою підвищення рівня якості освітнього процесу працюють вітчизняні й зарубіжні науковці Г. Артюх, Т. Боголюб, Т. Борова, Л. Даниленко, Г. Дмитренко, Г. Єльнікова, Л. Карамушка, В. Крижко, Н. Коломінський, В. Луговий, Є. Павлютенков, Г. Пономарьова, А. Харківська, О. Боднар. Однак, незважаючи на значну кількість публікацій, присвячених процесу

забезпечення якості та управління нею, подальшого дослідження потребує проблема відповідності вітчизняної освіти європейським стандартам якості вищої освіти та підвищення ефективності управління нею у сучасних педагогічних (ЗВО).

У процесі реформування системи вищої освіти України, засадничою функцією управління ЗВО та основним засобом досягнення та підтримки їхньої конкурентоспроможності є управління якістю. Створення та впровадження національних систем управління якістю освіти відбувається відповідно до міжнародних стандартів якості серії ISO 9000:2005 “Системи управління якістю. Основні положення та словник”, ISO 9001:2008 “Системи управління якістю. Вимоги”, ISO 9004:2008 “Системи управління якістю. Рекомендації щодо поліпшення діяльності”, принципів та критеріїв моделі Total Quality Management (TQM), моделі European Foundation for Quality Management (EFQM) та Стандартів і рекомендацій щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти (ESG-2015). Система стандартів ISO 9000, розроблена Міжнародною організацією з стандартизації та прийнята у понад 90 країнах світу, регламентує управління якістю на підприємствах і в установах усіх сфер діяльності. Стандарт серії ISO 9001 визначає вимоги до системи управління якістю, які можуть бути застосовані до будь-якої організації. Одним із ключових принципів побудови системи менеджменту якості відповідно до вимог ISO 9001 є процесний підхід. Він полягає в систематичній діяльності з визначення процесів, їхньої послідовності й взаємодії, управління й зв'язками між ними. Стандарт серії ISO 9004 дає рекомендації щодо постійного поліпшення системи менеджменту якості таким чином, щоб були задоволені потреби й очікування усіх зацікавлених сторін: споживачів, персоналу ЗВО, замовників і партнерів. ISO 9001 й ISO 9004 є узгодженою парою стандартів, які пов'язують сучасний менеджмент якості із процесом підготовки фахівця, освітньою діяльністю, сприяють постійному поліпшенню і як результат, задоволення всіх вимог споживача [3, с. 48].

Проблема визначення критеріїв якості освіти полягає в різноманітності параметрів її виміру, сьогодні існує декілька моделей систем управління якістю освіти. Перша – модель досконалості Європейського фонду управління якістю (EFQM) – це практичний інструмент, який допомагає організаціям встановити цілісну систему управління, вимірюючи, де саме вони знаходяться на шляху до Ділової досконалості, допомагаючи їм зрозуміти прогалини в діяльності, стимулюючи необхідні рішення для досягнення успіху [7, с. 26]. Вона містить критерії, які дають змогу проводити порівняльну оцінку діяльності ЗВО щодо всіх видів діяльності та всіх зацікавлених сторін. Критерії оцінювання в моделях EFQM забезпечують ЗВО основу для порівняння його діяльності з діяльністю інших університетів. Застосування моделі EFQM, що ґрунтується на використанні чотирьох критеріїв результатів і п'яти критеріїв можливостей ЗВО припускає, що залежно від просування до досконалості у сфері можливостей, поліпшення будуть відбуватися щодо споживачів, працівників, суспільства та ключових показників діяльності університету. І

завдяки цьому, відбувається стійкий розвиток ЗВО. Такими критеріями є: лідерство, персонал, політика і стратегія, партнери й ресурси, процеси, результати для співробітників, споживачів, суспільства, ключові показники діяльності ЗВО [4].

Другою, поширеною моделлю системи управління якістю, є модель Total Quality Management (TQM) в основі якої лежить концепція: “Якість продуктованих послуг або вироблених продуктів відповідають високим вимогам конкретного покупця, а тому користуються попитом”[6]. Загальне управління якістю – це підхід до управління ЗВО, націлений на якість, який ґрунтується на участі всіх її членів (персоналу, підрозділів на всіх рівнях організаційної структури) та спрямований на досягнення як довгострокового успіху шляхом задоволення вимог споживача, так і вигоди для членів організації й суспільства загалом [2]. Основна ідеологія TQM ґрунтується на принципі поліпшенню немає меж, метою TQM – досягнення довгострокового успіху шляхом максимального задоволення запитів споживачів, співробітників, суспільства, завдання TQM – постійне поліпшення якості шляхом регулярного аналізу результатів і коригування діяльності. Тактика реалізації TQM передбачає попередження причин дефектів; залучення всіх співробітників у діяльність з метою поліпшення якості; активне стратегічне управління; безперервне вдосконалювання якості послуг і процесів; використання наукових підходів у вирішенні завдань; регулярна самооцінка [7, с. 2]. Закладені в міжнародних стандартах ISO 9001 основні принципи загального управління якістю (TQM), зокрема: орієнтація на споживача, роль керівництва в системі управління якістю, залучення педагогічних працівників, процесний підхід, системний підхід, постійне вдосконалення, ухвалення рішень, взаємовигідні відносини з постачальниками, дозволяють успішно їх використовувати в процесі розробки системи управління якістю освіти у ЗВО. Адаптація принципів і методів TQM до сфери освіти дозволяє виділити такі види діяльності:

1. Планування якості: визначення споживачів послуг освітнього закладу, з’ясування їх потреб, розробка характеристики послуг, доведення планів до виконавців.

2. Встановлення зв’язків якості: ініціювання видів діяльності для об’єднання зусиль співробітників; розробка засобів забезпечення освітнього процесу; організація освітнього процесу відповідно до сучасних вимог; розробка критеріїв та показників якості освітньої діяльності.

3. Контроль за якістю: забезпечення вимірювань показників якості; забезпечення аналізу показників якості; коригування процесу відповідно до заданого стандарту; імпульс для тактичного або стратегічного вдосконалення освітнього процесу.

4. Поліпшення якості: створення інфраструктури для безперервного вдосконалення процесу; виявлення головних недоліків в освітньому процесі; реалізації кожної ініціативи щодо його поліпшення [9].

Застосування стандарту ISO у сфері освіти допоможе вдосконалению системи управління в цілому та сприятиме своєчасним й систематичним

виявленням недоліків в галузі забезпечення якості підготовки майбутніх фахівців.

Забезпечення високої якості освіти є одним із ключових принципів Болонської Декларації 1999 року та рушійною силою побудови Європейського простору вищої освіти (ЄПВО). Очевидним є прагнення виробити спільні підходи щодо вдосконалення якості освітньої діяльності ЗВО. Ця ідея була втілена у схвалених у 2005 році Стандартах та рекомендаціях щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти (ESG) [3]. Стандарт є одним з елементів розвитку Болонської угоди, в якому надані рекомендації ЗВО з підвищення якості освітніх послуг [9]. Документ став одним з перших, який уособлював собою принцип м'якого регулювання в освітній сфері, властивий європейській політичній культурі та вирішував завдання гармонізації освітньої політики країн нашого континенту. Набутий позитивний досвід використання ESG та одержаний зворотній зв'язок дозволили підготувати нову версію "Стандартів та рекомендацій" яка була ухвалена Міністерською конференцією в Єревані (14-15 травня 2015 року). Єреванське комуніке [12], сформулювало покращення якості та ревалентності навчання і викладання як головну місію ЄВПО на сучасному етапі. До комплексу інструментарію, за допомогою якого вона може стати досяжною, міністри віднесли поширення педагогічних інновацій у середовищах зі студентоцентрованим підходом, вивчення потенційних переваг цифрових технологій для навчання та викладання, запровадження тісних зв'язків між викладанням, навчанням та дослідженнями на всіх рівнях освіти, заохочення закладів, викладачів та студентів посилювати діяльність із розвитку креативності, інновацій та підприємництва. Ключовою метою, як підкреслено у ESG 15, є "сприяти спільному розумінню забезпечення якості навчання і викладання, не зважаючи на кордони та між усіма стейкхолдерами" [10]. ESG 2015 складаються з трьох частин: внутрішнього забезпечення якості у вищих навчальних закладах; зовнішнього забезпечення якості вищої освіти; забезпечення якості у діяльності агенцій із зовнішнього забезпечення якості. Вони мають такі цілі: встановлюють спільні рамки щодо систем забезпечення якості навчання і викладання на європейському, національному та інституційному рівні; передбачають забезпечення та вдосконалення якості вищої освіти у Європейському просторі вищої освіти; підтримують взаємну довіру, сприяють мобільності у межах та поза національних кордонів; надають інформацію щодо забезпечення якості у Європейському просторі вищої освіти (ЕНЕА) [5]. Окреслені цілі створюють каркас, всередині якого різні заклади, агентства та країни можуть різними шляхами використовувати та втілювати в своїй системі освіти. Вивчення зарубіжного досвіду дало змогу встановити, що світова практика впровадження системи якості освіти дає можливість ЗВО істотно покращити та оптимізувати свою діяльність, підвищити результативність, ефективність роботи; сприяти досягненню очікувань споживачів; стабільно підтримувати високу якість своїх послуг для задоволення потреб і вимог споживачів; відкрити нові можливості або

зберегти вже завойовані сегменти ринку послуг у сфері вищої освіти; отримати визнання з боку замовників через процедуру сертифікації; брати участь у міжнародних проектах.

Європейські стандарти і рекомендації визначають процеси внутрішнього і зовнішнього забезпечення якості освіти у ЗВО. Метою внутрішньої системи контролю є дотримання вимог державної, регіональної і вузівської компонент освітнього стандарту на всіх рівнях підготовки фахівців; попередження, виявлення і усунення недоліків; узагальнення і розповсюдження передового досвіду; пошук резервів удосконалення навчального, науково-методичного, виховного процесів; здійснення контрольних заходів на єдиній плановій і методичній основі. Рівень внутрішнього забезпечення якості освіти є основою для зовнішньої сертифікації системи управління якістю, що виконується незалежною агенцією [8].

Європейські стандарти та норми щодо внутрішнього забезпечення якості освіти у ЗВО передбачають:

1. Методику та процедури забезпечення якості (наявність методики та процедур забезпечення якості освіти і стандартів навчальних програм; усвідомлення важливості якості освіти та її забезпечення; необхідність розроблення стратегій постійного удосконалення й поліпшення якості освіти).

2. Затвердження, контроль та регулярний перегляд програм та їх визнання (наявність у навчальних закладах офіційного механізму затвердження навчальних програм та їх визнання; регулярний перегляд навчальних програм та систематичний контроль за їх виконанням і реалізацією).

3. Оцінювання студентів (оцінка якості знань студентів за узгодженими критеріями, нормами та методами).

4. Гарантія кваліфікованості викладацького складу (навчальні заклади мають бути впевнені у кваліфікованості та компетентності викладачів; необхідність регулярної перевірки роботи та кваліфікації викладачів).

5. Засоби навчання та підтримка студентів (забезпечення навчальними закладами доступності засобів навчання; контроль за відповідністю засобів навчання навчальним програмам).

6. Інформаційні системи (навчальні заклади збирають, аналізують та використовують відповідну інформацію для ефективного управління навчальними програмами та іншою діяльністю).

7. Інформування громадськості (навчальні заклади регулярно публікують найновішу, достовірну та об'єктивну інформацію про свої навчальні програми та іншу діяльність) [3].

Ефективне управління якістю підготовки фахівців, передбачає наявність чітких перспектив розвитку ЗВО; обґрунтованість політики закладу; проведення відповідних заходів щодо забезпечення якості освіти; результативність ухвалених рішень, їх зв'язок зі стратегією розвитку закладу; наявність чіткої системи забезпечення виконання управлінських рішень; відповідність управління ЗВО сучасним тенденціям теорії та практики управління; підвищення самостійності структурних підрозділів ЗВО; постійне

вдосконалення системи управління якістю підготовки фахівців.

Реалізація політики щодо забезпечення якості освіти та освітньої діяльності у Тернопільському національному педагогічному університеті імені Володимира Гнатюка (надалі ТНПУ) передбачає: планування якості освіти (визначення стратегії, політики, цілей та вимог до якості вищої освіти); розроблення й оновлення нормативно-методичної бази забезпечення якості вищої освіти та освітньої діяльності ЗВО; підготовку пропозицій, рекомендацій щодо удосконалення внутрішньої системи забезпечення якості освіти; координацію роботи структурних підрозділів університету з питань якості освітньої діяльності та якості вищої освіти; участь студентів у процедурах гарантування якості, зовнішніх та внутрішніх стейкхолдерів.

У ТНПУ розроблено систему управління якістю освітньої діяльності та якості вищої освіти, яка включає: стратегію (політику) та процедури забезпечення якості освіти, розподіл повноважень щодо забезпечення якості між усіма учасниками освітнього процесу; систему та механізми забезпечення академічної доброчесності; оприлюднено критерії, правила і процедури оцінювання здобувачів освіти, а також критерії, правила і процедури оцінювання діяльності науково-педагогічних працівників; наявність необхідних ресурсів для організації освітнього процесу; розроблено інформаційні системи для ефективного управління закладом освіти.

Функціонування системи управління якістю підготовки фахівців в ТНПУ відбувається шляхом здійснення відповідних заходів:

- розроблено Інституційну модель системи внутрішнього забезпечення якості освітньої діяльності в університеті;

- відбувається залучення студентів, представників роботодавців, провідних учених, фахівців-практиків до формування змісту та вдосконалення освітніх програм, до участі у освітньому процесі;

- створено ефективну системи запобігання та виявлення академічного плагіату в наукових працях працівників і здобувачів вищої освіти (зокрема, публікація на сайті наукової бібліотеки університету наукових праць науково-педагогічних працівників, магістерських робіт здобувачів вищої освіти тощо);

- реалізовано цілісну систему моніторингу якості освіти: розроблення плану заходів з моніторингу, створення інструментарію моніторингу, аналіз моніторингової інформації та формування пропозицій щодо удосконалення освітньої діяльності університету.

Досвід реалізації ESG 2015 показав, що забезпечення якості вищої освіти є багатоплановим і включає: наявність необхідних ресурсів (кадрових, фінансових, матеріальних, інформаційних, наукових, навчально-методичних тощо); організацію освітнього процесу, яка найбільш адекватно відповідає сучасним тенденціям розвитку національної, світової економіки та освіти; контроль освітньої діяльності ЗВО та якості підготовки фахівців на всіх етапах навчання та на всіх рівнях: рівні ЗВО, державному та міжнародному (європейському) рівнях.

Отже, побудова системи управління якістю освіти на основі стандарту

ISO серії 9000, принципів моделей TQM, EFQM та впровадження відповідних систем в освітніх закладах дозволяє покращити та оптимізувати освітню діяльність; задовольнити очікування споживачів, підтримувати високу якість своїх послуг; відкрити нові можливості або зберегти вже завойовані сегменти ринку; отримати визнання з боку замовників через процедуру акредитації та сертифікації.

Впровадження стандартів ESG 2015 допоможе вдосконалити систему управління якістю підготовки майбутніх фахівців, дозволить реорганізувати структуру ЗВО, підвищити якість процесу підготовки фахівців, забезпечить постійний перегляд освітніх програм, допоможе своєчасно і систематично виявляти проблеми в процесі забезпечення якості підготовки фахівців та знаходити шляхи їх вирішення. А також допоможе ЗВО вистояти в жорсткій конкуренції на ринку освітніх послуг у сфері вищої освіти, досягти високого рівня довіри споживачів. Успіх може бути досягнутий в результаті впровадження і підтримки в робочому стані системи менеджменту, спрямованої на постійне поліпшення діяльності з метою задоволення очікувань усіх зацікавлених сторін.

Подальші розробки проблеми управління якістю підготовки фахівців, заснованої на єдиних стандартах і рекомендаціях, полягають у виробленні спільної стратегії діяльності закладів вищої освіти та Національної агенції із забезпечення якості вищої освіти, з метою підвищення потенціалу національної освіти на світовому та європейському ринку освітніх послуг.

Використана література :

1. Ашумов В. Р. Якість освіти у ВНЗ. Київ : Наукова думка, 2010. 122 с.
2. ДСТУ ISO 9001-2015 “Системи управління якістю. Вимоги”. (ISO 9001:2015 IDT). Київ : ДП “УкрНДНЦ”, 2016. – 21 с.
3. Калінічева Г. Європейська система забезпечення якості вищої освіти та механізми її імплементації в Україні // Україна в Європі: Пошуки спільного майбутнього [Колективна монографія]. Режим доступу : <http://www.ivinas.gov.ua/sites/default/files/pdf>
4. Карпенко М. М. Пріоритети розвитку вищої освіти в Україні в руслі загальноєвропейських тенденцій. Режим доступу : <http://www.niisp.gov.ua>
5. Павлова О. Ю., Мельничук Т. Ф., Мисюра Т. М. Культурна інтеграція вітчизняних закладів вищої освіти до Європейського освітнього середовища. Київ : КІМ, 2012. 298 с.
6. Петриченко Л. О. Теоретико-методологічні засади управління якістю освіти у вищому педагогічному навчальному закладі : дис ... д-ра пед. наук : 13.00.06 / Лариса Олексіївна Петриченко, Держ. заклад “Луганський нац. ун-т ім. Т. Шевченка”. Луганськ, 2014. 407 с.
7. Побудова систем управління якістю освіти вищих навчальних закладів / Л. М. Віткін, С. М. Лаптев, Т. В. Фініков, С. М. Піддубна. Київ : Таксон, 2009. 564 с.
8. Савченко Л. О. Теоретико-методичні засади підготовки майбутніх учителів до педагогічної діагностики якості освіти : автореф. дис ... д-ра пед. наук : 13.00.04 / Лариса Олексіївна Савченко, Держ. заклад “Південноукр. нац. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського”. Одеса : [Б.в.], 2014. 43 с.
9. Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти. Київ : Ленвіт, 2006. 36 с.
10. Стандарти і рекомендації щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти (ESG). Київ : ТОВ “ЦС”, 2015. С. 5.
11. ISO/DIS 29990:2010. Learning services for non-formal education and training – Basic requirements for service providers. ISO : ISO/TK 232, 2009. 15 p.
12. Yerevanс Communique [Електронний ресурс]. Режим доступу : https://media.ehea.info/file/2015_Yerevan/70/7/YerevanCommuniqueFinal_61370 .

References :

1. Ashumov V. R. (2010). Yakicst osvity u VNZ. Kyiv : Naukova dumka. 122 c.
2. (2016). DSTU ISO 9001-2015 "Systemy upravlinnia yakistiu. Vymohy". (ISO 9001:2015 IDT). Kyiv : DP "UkrNDNTs". 21 s.
3. Kalinicheva H. Yevropeiska systema zabezpechennia yakosti vyshchoi osvity ta mekhanizmy yii implementatsii v Ukraini // Ukraina v Yevropi: Poshuky spilnoho maibutnoho [Kolektyvna monohrafiia]. Rezhym dostupu : <http://www. ivinas.gov.ua/sites/default/files/pdf>
4. Karpenko M. M. Prioritytety rozvytku vyshchoi osvity v Ukraini v rusli zahalnoievropeiskyykh tendentsii. Rezhym dostupu : <http://www.niisp.gov.ua>
5. Pavlova O. Yu., Melnychuk T. F., Mysiura T. M. (2012). Kulturna intehratsiia vitchyznianskykh zakladiv vyshchoi osvity do Yevropeiskoho osvithnoho seredovyscha. Kyiv : KIM. 298 s.
6. Petrychenko L. O. (2014). Teoretyko-metodolohichni zasady upravlinnia yakistiu osvity u vyshchomu pedahohichnomu navchalnomu zakladi : dys ... d-ra ped. nauk: 13.00.06 / Larysa Oleksiivna Petrychenko, Derzh. zaklad "Luhanskyi nats. un-t im. T. Shevchenka". Luhansk. 407 s.
7. (2009). Pobudova system upravlinnia yakistiu osvity vyshchykh navchalnykh zakladiv / L. M. Vitkin, S. M. Laptiev, T. V. Finikov, S. M. Piddubna. Kyiv : Takson. 564 s.
8. Savchenko L. O. (2014). Teoretyko-metodychni zasady pidhotovky maibutnykh uchyteliv do pedahohichnoi diahnozyky yakosti osvity : avtoref. dys ... d-ra ped. nauk : 13.00.04 / Larysa Oleksiivna Savchenko, Derzh. zaklad "Pivdenoukr. nats. ped. un-t im. K. D. Ushynskoho". Odesa : [B.v.]. 43 s.
9. (2006). Standarty i rekomendatsii shchodo zabezpechennia yakosti v Yevropeiskomu prostori vyshchoi osvity. Kyiv : Lenvit. 36 s.
10. (2015). Standarty i rekomendatsii shchodo zabezpechennia yakosti v Yevropeiskomu prostori vyshchoi osvity (ESG). Kyiv : TOV "TsS". S. 5.
11. (2009). ISO/DIS 29990:2010. Learning services for non-formal education and training – Basic requirements for service providers. ISO : ISO/TK 232. 15 p.
12. Yerevans Communique [Elektronnyi resurs]. Rezhym dostupu : https://media.ehea.info/file/2015_Yerevan/70/7/YerevanCommuniqueFinal_61370.

Бойко М. М. Управление качеством подготовки будущего специалиста в контексте европейского измерения высшего образования.

В статье раскрыты требования международных стандартов серии ISO, стандартов и рекомендаций по обеспечению качества в Европейском пространстве высшего образования (ESG), основные принципы моделей European Foundation for Quality Management (EFQM) и Total Quality Management (TQM). Определены их роль в развитии национальных и институциональных систем обеспечения качества в Европейском пространстве высшего образования (EHEA). Выделены основные требования и направления обеспечения качества образования и механизмы их реализации в современных украинских ЗВО. Охарактеризованы критерии и показатели качества образования, доказано, что построение системы управления качеством образования на основе стандартов способствует повышению качества образовательного процесса, обеспечивает постоянный пересмотр образовательных программ, помогает своевременно и систематически выявлять проблемы в процессе подготовки специалистов и находить пути их решения. Приведен пример реализации стандартов ESG в системе внутреннего обеспечения качества Тернопольского национального педагогического университета имени Владимира Гнатюка.

Ключевые слова: *высшее образование, образовательная деятельность, управление качеством, высшие учебные заведения, европейские стандарты качества, подготовка, будущий специалист, образовательные услуги.*

BOYKO MARIYA. Quality management in training future specialists within the context of european higher education.

The article describes ISO standards, Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Educational Area (ESG), basic principles of European Foundation for Quality

Management (EFQM) and Total Quality Management (TQM) models and outlines their role in the development of national and institutional quality assurance systems in the European Higher Educational Area (EHEA). We have distinguished new guidelines of education quality assurance and mechanisms of their implementation in modern Ukrainian higher educational institutions. Criteria and education quality indices have been characterized. Education quality assurance system based on the Standards contributes to improving the quality of the education process, provides regular revision of academic programs, helps to reveal problems in the education process and to find ways to tackle them. The article provides an example of ESG standards implementation in internal quality assurance system in Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University.

Keywords: higher education, educational activities, quality management, higher educational institutions, European quality standards, training, future specialist, educational services.

УДК 378; 316.4

Блохіна В.

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЛІДЕРА ПРОФЕСІЙНОЇ ГРУПИ ТА ПСИХОЛОГА В АСПЕКТІ РОЗВИТКУ КОЛЕКТИВУ

У статті досліджено зміст відповідальності лідера професійної групи та психолога в аспекті розвитку колективу. До зони відповідальності лідера віднесено організацію підвищення кваліфікації працівників та визначення форм і ресурсів її реалізації; відповідальністю психолога за розвиток колективу визначено забезпечення сприятливого психологічного клімату в організації та мотивацію до саморозвитку кожного працівника. Виокремлено фактори мотивації працівників до професійного навчання, на основі яких визначено цільові тимблдингові заходи як інноваційні форми організації керівником та психологом навчання персоналу. Зроблено висновок про позитивність встановлення тісного зв'язку керівника професійної групи (лідера) із психологом задля ефективного управління її розвитком.

Ключові слова: лідер, професійна група, психолог, розвиток колективу, тимблдинг, команда.

Плинність процесів соціально-суспільних змін, які характеризують сучасність, позначається на якості відчуття людиною власної приналежності до спільноти, підтримки у діяльності. Саме стан певної психологічної захищеності у професійному колективі є джерелом бажання діяти, досягати ефективності, зважаючи на можливість у будь-який час отримати пораду, підтримку від колеги. Важливою місією професійних колективів є об'єднання працівників навколо певної ідеї, яка може стати засадничою у ціннісних орієнтирах розвитку організації, а значить об'єктивно необхідною для формування командного духу фахівців. В аспекті зазначеного особливого значення набуває рівень задоволеності роботою кожного члена колективу, при цьому чим цікавішими і різноманітнішими будуть професійні завдання, і чим більшими можливості професійного та кар'єрного зростання – тим вищою виявиться задоволеність людини, а відповідно – нижчим, її небажання виявляти себе у колективі, або навіть конфліктувати.

Професійна група стає ефективною, якщо у своєму розвитку набуває